

## LJETOPIS MILUTINA CIHLARA NEHAJEVA

1880. Rodio se 25. studenoga u Senju, u kući trgovačke obitelji Zudenigo, na Cilnici (Velika plac, kako je još nazivaju Senjani), najvećem senjskom trgu. Nazvao se Nehajev po starom gradu Nehaju iznad Senja. Prema matičnoj knjizi rođenih, kršten je 16. prosinca, a kum mu je bio Niko Srića, trgovac. Otac mu se zvao Sebald, a prezime se pisalo po češki Cihlár. Otac je kao mladić prijateljvao s Augustom Senoom u Pragu i na njegov je poticaj došao 1865. u Hrvatsku te je radio kao učitelj u Kraljevici, gdje je s vremenom postao i tajnik Narodne čitaonice. Tu je 1874. i ugostio Augusta Senou te češkog pjesnika Jana Nerudu. Iz političkih je razloga napustio 1878. mjesto učitelja u Kraljevici i preselio se u Senj, gdje je iste godine izabran za tajnika Trgovačko-obrtničke komore. U Kraljevici se oženio s Ludmilom (Milicom) Polić, jedinicom imućnog brodovlasnika Martina Polića. Ludmila i Sebald imali su petero djece: trojicu sinova (*Milutina*, Zdenka i Vatroslava) i dvije kćeri (Ružu i Cvijetu). Sebald je bio žestoko panslavenski orijentiran, pa je djeci dao stara slavenska imena. Supruga Ludmila odgojila je djecu u ljubavi prema zavičaju, domovini i materinskom jeziku. Preko majke Milutin je bio u daljnjoj rodbinskoj vezi s Jankom Polićem Kamovom. Najmlađi Milutinov brat Vatroslav (1896–1968) također je vrlo zanimljiva osobnost: politički aktivan prije i poslije Prvoga svjetskog rata (i osuđivan 1929. kao protivnik režima), bavio se književnim i umjetničko-kritičkim radom, ostavio je brojne članke o književnosti, kazalištu i glazbi. Bio je ravnatelj Narodnog muzeja u Rijeci i intendant riječkog kazališta te urednik časopisa “Pomorstvo”.
- 1887–1891. Pohađa osnovnu školu u Senju. Godine 1890, na kraju trećeg razreda, objavio je svoj prvi književni rad, pjesmu *Siroče* u “Smilju” (br. 10, 1. srpnja).

- 1891–1895. Pohada niže razrede senjske gimnazije. Marljivo uči jezike, uči svirati violinu i glasovir, ističe se velikom sposobnošću pamćenja, sudjeluje na svim priredbama rodnoga grada. Osniva vlastitu kazališnu družinu u kojoj je dramaturg i redatelj.
- 1895–1898. Upisuje više razrede senjske gimnazije. Svojim radovima ulazi u svijet književnosti. Objavljuje veći broj pjesama, novela, crtica, programskih članaka te književnih, kazališnih i glazbenih kritika u zagrebačkom litografiranom “beletrišćinom listu” “Nada” i tiskanom đaçkom listu “Nova nada”, (pjesme *Epigram*, *Senju gradu*, *Pohod*, *Domovina*, *Poslanica prijatelju...* novele *Nemoć*, *U zadnjim plamsajima*, *Nebo i pakao...* članke *Zadaća hrvatske mladeži u književnosti*, *Tendencije i smjer hrvatske literature*, *O kazališnim recenzijama...* i dr.). Na isteku 1898. javlja se različitim radovima i u renomiranim književnim i dnevnim listovima: “Vijencu”, “Hrvatskom salonu”, “Obzoru”, “Agramer Zeitungu”...
1897. 2. siječnja, kao učenik šestoga razreda, isključen je iz senjske Kraljevske realne gimnazije zbog nedoličnog ponašanja prema jednom profesoru, ali i cijelom profesorskom zboru te zbog demonstrativnog izostajanja s nastave, premda je bio najbolji učenik i odlikaš, kako bilježe školski imenici od 1891. do 1896. godine. Nastavlja školovanje na Kraljevskoj velikoj gimnaziji u Zagrebu, također s odličnim uspjehom. Stanuje u Medulićevoj ulici br. 2.
- Zajedno s Milanom Marjanovićem pokreće časopis “Nova nada”, tiskani đaçki list bez ičijeg tutorstva (tri knjige do 1899).
1898. U svibnju mu je u Hrvatskom zemaljskom kazalištu uprizarena drama *Prijelom*, a u studenome drama *Sujećica*, prije toga objavljene u časopisima “Nova nada” (Zagreb) i “Nada” (Sarajevo).
1899. U jesen je upisao kemiju na Filozofskom fakultetu u Beču. Nastavlja surađivati, iako ponešto manjim intenzitetom nego dotada, svojim kritičkim i beletrišćkim priložima u hrvatskim novinama i časopisima (“Narodne novine”, “Obzor”, “Hrvatski salon”...).
1901. Peti, zimski semestar Nehajev nije upisao u Beču, već je ostao u Zagrebu, gdje je slušao peti semestar kemije na Mudroslovnom fakultetu (danas Filozofski), a tu prati i pojedina predavanja iz umjetnosti i književnosti. Postaje jedan od urednika “Hrvatske misli” i stalni suradnik “Obzora”.

1902. U šestom, ljetnom semestru vraća se na studij u Beč.  
15. siječnja, u "Obzoru" je tiskana novela *Poloneza*, kao početak nove faze u razvoju pripovjednog umijeća. Koncem godine, 24. prosinca, također u "Obzoru", izlazi jedna od njegovih najvažnijih novela, *Veliki grad*, prema kojoj je poslije nazvana i jedina za života tiskana zbirka novela.
1903. Doktorirao je kemiju na Bečkom sveučilištu radom *Der synthetische Isopropylacetaldehyd und seine Condensationproducte (Sintetski izopropilacetaldehyd i njegovi kondenzacijski produkti)* i na njoj je svoje prezime napisao kao M. Cihlař. Obaseže 17 rukom pisanih stranica, kako je onda i bio običaj. Valja istaknuti da je Nehajev bio u rodbinskim vezama s dobitnikom Nobelove nagrade za kemiju Vladimirom Prelogom, a da mu je vrlo blizak prijatelj bio poznati hrvatski kemičar, prvi profesor kemije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, Fran Bubanović.
1904. Od jeseni je suplent na hrvatskoj gimnaziji u Zadru, gdje predaje matematiku i fiziku.
1905. U Zadru pokreće časopis "Lovor". Prva četiri broja izašla su u Zadru, a ostala tri broja u Zagrebu. Vraća se u Zagreb kao suradnik dnevnika "Obzor".
1906. Služi kratki vojni rok u Rijeci kao običan ročnik, jer nije htio biti rezervni časnik, što mu je po obrazovanju pripadalo.
- 1907–1909. U Trstu uređuje list "Balkan". O Nehajevljevu boravku u Trstu Vladimir Nazor ostavio je memoarski zapis *Milutin Cihlar Nehajev u Trstu (Na vrhu jezika i pera, 1942)*. Nazor opisuje dvadesetšestogodišnjeg Nehajeva kao "...niska, čvrsta, živahna, s napoleonskim licem...", koji je volio vino i djevojke".  
12. rujna 1907. premijera drame *Život* u Narodnom kazalištu u Zagrebu, na kojoj Nehajev nije bio prisutan.  
U drugoj polovici 1908. piše roman *Bijeg*.
- 1909–1912. Od ožujka 1909. do siječnja 1912. asistent je u Agrikulturno-kemijskom zavodu Kraljevskoga gospodarskog i šumarskog učilišta u Križevcima, gdje se ponovno bavi svojom kemičarskom strukom. Plaća mu je bila 56 forinti na mjesec. U 1911. napredovao je do položaja pristava Zavoda. Osim spomenute disertacije, objavio je još samo jedan rad iz kemije, u suradnji s Dragutinom Strohalom, također asistentom križevačkog Zavoda, a to je *Einige kroatische Weine des Jahrganges 1909 (Nekoliko hrvatskih vina iz 1909)*. O zajedničkom ra-

du i druženju s Nehajevim Strohal je ostavio zanimljiv memoarski zapis iz 1943. (*Uspomene na Milutina Nehajeva*). Njih su dvojica zajedno živjeli u kući prof. kemije Žige pl. Šugha, a Nehajev je napose uživao kada bi u svoj križevački dom navraćala Šughoya kćer, inače primadona zagrebačke Opere, Milena Šugh-Stefanec, i častila prisutne svojim pjevanjem. Jedno je vrijeme bio i voditelj križevačkoga mješovitog pjevačkog zbora, s kojim je i nastupao u raznim prigodama.

Nakon križevačke epizode vratio se u Zagreb, gdje se u potpunosti posvetio književnom i novinarskom radu.

U nakladi Društva hrvatskih književnika izlazi roman *Bijeg. Povijest jednog našeg čovjeka*. (Drugo izdanje izašlo je osam godina poslije, 1917, kod istog nakladnika.)

1912. U siječnju se vraća u Zagreb, gdje postaje redovni suradnik "Jutarnjeg lista". Tada se i oženio Paulom rođ. Vuksan (1891–1965). Imali su troje djece: Nedu, Zvonimira i Milutina. Neda se rodila 1913. u Zagrebu, a umrla je 1989. u Milanu (pokopana je u Zagrebu). Diplomirala je farmaciju na Sveučilištu u Grazu. Dva puta se udavala, a njezin drugi muž bio je dirigent i violončelist Antonio Janigro, utemeljitelj Zagrebačkih solista. Zvonimir se rodio 1919. u Zagrebu. Diplomirao je u Beču dvogodišnju konzularnu akademiju, u Rimu političke znanosti; 1943. doktorirao je u Padovi. Za NDH je radio u Ministarstvu vanjskih poslova, pa iako ga je sam kraj rata zatekao u Švicarskoj, on se u svibnju 1945. vratio u Zagreb; ubijen je na Križnom putu. Milutin se rodio 1929. u Zagrebu, gdje je i umro 2024. Diplomirao je brodogradnju na Sveučilištu u Zagrebu, ali se uglavnom bavio informatikom. Nehajev je smatrao da djeca trebaju sama odabrati svoja imena, kada se za to odluče. Tako su sva tri njegova djeteta najprije dobila nadimke: kćer su zvali Beba, dok sama nije odabrala ime Neda (to je često senjsko žensko ime); Zvonimira su zvali Sinek do 1925, kada je sam odabrao ime i tada bio kršten, a Milutin je dobio nadimak Žuga, jer se kao beba gegao dok je hodao poput patke.
1916. U lipnju premijera drame *Spasitelj* u Narodnom kazalištu u Zagrebu, režirao ju je sam Nehajev.
1917. U izdanju Nakladnog zavoda Juga izašla je kao zasebna knjiga *Studija o Hamletu*, prethodno objavljena u "Savremeniku" 1915. Valja znati da je jedan od osnivača Zavoda bio i njegov mlađi brat Vatroslav, uz Antuna Barca i Antona Tomašića.

1919. U nakladi Matice hrvatske izlazi zbirka novela *Veliki grad*, u kojoj se nalazi šest novela objavljenih između 1902. i 1918. (*Veliki grad*, *Zeleno more*, *Doktorova noć*, *Godiva*, *Arkanđelovo carstvo*, *Iz neznanoga kraja*). Knjiga je prošla gotovo nezapaženo.  
Postaje stalni glazbeni kritičar "Agramer Tagblatta".
1920. Postaje urednik tjednika "Narodno djelo", gdje je napisao brojne vanjsko-političke komentare i vodio kulturnu kroniku.
1921. Napušta "Narodno djelo" i preuzima vođenje kulturne kronike "Jutarnjeg lista".  
12. kolovoza, optužen je od policijskih uroda da je na svome putovanju po Sloveniji širio antidržavnu propagandu u razgovorima sa slovenskim političarima, priveden je na sud u Radovljici (gradić na sjeveru Slovenije), gdje potom u zatvorskom pritvoru ostaje do početka rujna, kada su se dojave i optužbe pokazale neutemeljenima.  
U "Jutarnjem listu" započinje pisati portrete političara – "političke siluete": o Marijanu Derenčinu, Nikoli Tomašiću, Franu Supilu, Matku Laginji... U idućim godinama, i ne samo u "Jutarnjem listu", piše važne eseje o političkom djelovanju i značenju Ante Starčevića, Stjepana i Ante Radića, Šime Mazzura, o Frankopanima, Vladimiru i Ivanu Mažuraniću...
1925. 8. lipnja, na Glavnoj skupštini Društva hrvatskih književnika izabran je za predsjednika (od 41 glasača dobio je 33 glasa).  
Putuje po Hrvatskoj i Europi (Primorje, Plitvička jezera, Italija, Švicarska, Francuska...) i piše putopise. (*U Primorje, u proljeće rano*, "Jutarnji list" iz 1925, S. Lasić smatra najboljom autorovom prozom uopće.)  
Ova je godina vrhunac Nehajevljevih društvenih funkcija i časti: predsjednik DHK-a, cijenjeni književnik i novinar u krugu zagrebačke inteligencije, politički urednik "Jutarnjeg lista", putovanje u Ženevu kao pratilac Stjepana Radića...
1926. Dopisnik je "Jutarnjeg lista" iz Beograda i Praga.
1927. Dobio otkaz sa stalnog dopisničkog mjesta u "Jutarnjem listu", našao se iznenada bez zaposlenja, praktički na ulici, a stalni posao više nije mogao dobiti u Zagrebu. Tomu je najvjerojatniji razlog sukob s tada moćnim M. Dežmanom Ivanovim, koji je kao direktor tiskarske i nakladničke kuće Tipografija d.d., u čijoj je nakladi izlazio i "Jutarnji list", zahtijevao da se Nehajevu otkáže stalna suradnja. Nehajev je bio optužen

iz vrha “Jutarnjeg lista” da nije izvršavao svoje dopisničke zadatke iz Praga, jer da je tri mjeseca lažirao svoj boravak u Pragu dok je zapravo živio u Zagrebu i primao punu dopisničku plaću.

Nakon izгона iz “Jutarnjeg lista” više nije na stalnoj plaći niti kod jednih novina, honorarno surađuje s nizom listova te naročito s Maticom hrvatskom.

1928. 22. prosinca, u zagrebačkom HNK-u premijera komične drame *Klupa na mjesecini*. Komad je u isto vrijeme objavljen i kao zasebna knjiga (Zaklada tiskare Narodnih novina).

U povodu četiristote obljetnice smrti Krste Frankopana objavio je u Matici hrvatskoj opsežan povijesni roman *Vuci*, s dodatkom koji se sastoji od dokumenata o povijesnim događajima i rječnikom.

1931. U Matičinoj Maloj knjižnici izašla mu je knjižica u povodu stote obljetnice hrvatskoga narodnoga preporoda (1830–1930).

U utorak 7. travnja iznenada umire, vjerojatno od srčanog udara, oko 21 sat u svome stanu u Solovjevljevoj 5 u centru Zagreba (danas Ulica kneza Borne). Pokopan je tri dana poslije, u 16 sati, na Mirogoju, nedaleko od glavnoga ulaza (polje 20).

Na pogrebu je u ime Matice hrvatske, Društva hrvatskih književnika i Jugoslavenskog novinarskog društva govorio Đuro Vilović, u ime Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu Josip Bach, a u ime kazališnih glumaca Josip Pavić.

I. M.